

**DENSITY, DISTRIBUTION AND HUMAN CONSUMPTION OF
SMALL MAMMALS AROUND A KAREN VILLAGE IN
MAE HONG SON PROVINCE, THAILAND**

NATTHA WATTANARATCHAKIT

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
(ENVIRONMENTAL BIOLOGY)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY
2005**

**ISBN 974-04-6235-9
COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY**

ความหนาแน่น การแพร่กระจาย และการบริโภคสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็ก: กรณีศึกษาหมู่บ้านกะเหรี่ยง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน (DENSITY, DISTRIBUTION AND HUMAN CONSUMPTION OF
SMALL MAMMALS AROUND A KAREN VILLAGE IN MAE HONG SON
PROVINCE, THAILAND)

ณัฐฐา วัฒนรัชกิจ 4336693 SCEB/M

วท.ม. (ชีววิทยาสภาวะแวดล้อม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : สมโภชน์ ศรีโกสามาตร, Ph.D., วรเชษฐ์ บรอกเคลแมน, Ph.D.,
จอห์น มิลน์, Ph.D.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาบทบาทของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็ก ต่อวิถีชีวิตของชนเผ่ากะเหรี่ยง
หมู่บ้านหนึ่ง ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยได้ทำการสำรวจ ความหนาแน่น การแพร่กระจาย และความหลากหลายชนิด
ของสัตว์ในกลุ่มนี้ เพื่อประเมินถึงสถานภาพ และระดับความรบกวนของชาวบ้านที่มีผลต่อสังคมของสัตว์ป่า
บริเวณรอบๆหมู่บ้าน โดยใช้ชุมชนของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็กเป็นตัวแทน ซึ่งปัจจัยการรบกวนต่อชุมชน
สัตว์ป่าในครั้งนี้ จะรวมไปถึงการล่า และดักสัตว์เพื่อเป็นอาหารของชาวบ้านกะเหรี่ยงแห่งนี้ด้วย

ผลการศึกษาพบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็ก 10 ชนิดบริเวณรอบๆหมู่บ้าน กระจ๊้อน (*Menetes
berdmorei*) หนูท้องขาว (*Rattus rattus*) และหนูชนเล็กนอคอย (*Niviventer bukit*) เป็นชนิดที่พบบ่อยที่สุด ปริมาณ
ของหนูท้องขาวจะมีมากที่สุดในพื้นที่นาข้าว ขณะที่กระจ๊้อนถูกพบมากในบริเวณไร่ร้าง และพื้นที่ใกล้เคียง ส่วน
หนูชนเล็กนอคอยมักจะดักได้ในพื้นที่ป่าใช้สอย ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าที่มีระดับการถูกรบกวนจากชาวบ้านสูง ความหลาก
ชนิดของสัตว์ถูกพบมากที่สุดในบริเวณป่าชุมชน ในขณะที่ในพื้นที่เพาะปลูกรอบๆหมู่บ้านแม้จะมีความชุกชุมของ
สัตว์สูงสุด แต่กลับมีความหลากหลายชนิดต่ำ กระจ๊้อน และหนูท้องขาว เป็นชนิดที่มักจะถูกพบในบริเวณเหล่านี้ ซึ่งทั้ง
สองชนิดเป็นศัตรูที่สำคัญต่อการทำลายพืชไร่ของชาวบ้าน นอกจากนี้พบว่า ชาวบ้านกะเหรี่ยงแห่งนี้ยังคงบริโภค
สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็กเป็นอาหาร รวมถึงหนูด้วย หนูที่ชาวบ้านเลือกกินส่วนใหญ่เป็นหนูที่อาศัยในป่า หนู
พานเหลือง (*Maxomys surifer*) เป็นหนูที่ชาวบ้านชอบบริโภคมากที่สุด ทั้งนี้พบว่าในระหว่างการศึกษา เนื้อหนู
ชนิดนี้ถูกนำมาเป็นอาหารชาวบ้านแห่งนี้ ไม่ต่ำกว่า 300 กิโลกรัม อย่างไรก็ตามภูมิปัญญาในการดักหนูตามป่า
และความนิยมบริโภคโปรตีนชนิดนี้กำลังลดลงในกลุ่มของคนรุ่นใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่เลือกที่จะซื้อโปรตีนจาก
ตลาด มากกว่าเข้าป่าหาอาหาร ส่วนการล่าสัตว์ป่าอื่นๆเพื่อเป็นอาหารยังคงพบในหมู่บ้านแห่งนี้ แม้ว่าประชากร
ของสัตว์ป่าจะลดลงจนสังเกตได้

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าการรบกวนที่เกิดจากการเพาะปลูก และการใช้ไม้รวมทั้งเก็บของป่ารอบๆ
หมู่บ้าน ทำให้สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็กที่อาศัยอยู่รอบๆหมู่บ้านมักเป็นชนิดที่ปรับตัวต่อการรบกวนของ
มนุษย์ได้ดี และส่วนใหญ่จะเป็นศัตรูต่อผลผลิตทางการเกษตรของชาวบ้าน ขณะที่หนูที่ชาวบ้านเลือกเป็นอาหาร
นั้นมักจะพบในบริเวณป่าที่อยู่ห่างไกลออกไปจากหมู่บ้าน เพราะเป็นชนิดที่อ่อนไหวต่อการรบกวนของมนุษย์
ส่วนการลดลงของความนิยมบริโภคเนื้อหนูของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในหมู่บ้านนี้ นอกจากจะทำให้ทักษะในการหา
อาหารจากป่าของคนรุ่นใหม่ลดลง แล้ว อาจส่งผลให้ชาวบ้านมีค่าใช้จ่ายมากขึ้นเพื่อแลกซื้ออาหาร และแหล่ง
โปรตีนจากตลาดสด

DENSITY, DISTRIBUTION AND HUMAN CONSUMPTION OF SMALL MAMMALS AROUND A KAREN VILLAGE IN MAE HONG SON PROVINCE, THAILAND.

NATTHA WATTANARATCHAKIT 4336693 SCEB/M

M.Sc.(ENVIRONMENTAL BIOLOGY)

THESIS ADVISORS: SOMPOAD SRIKOSAMATARA, Ph.D., WARREN Y. BROCKELMAN, Ph.D., JOHN R. MILNE, Ph.D.

ABSTRACT

This research studied the relationship between small mammals and the lifestyle of Karen people in Muang Pham village, Mae Hong Son Province, North Thailand. Density, distribution and species diversity of small mammals around this Karen village were estimated. The status of their community was assessed to estimate the level of disturbance to wildlife communities. Hunting and trapping wildlife species by villagers was a major disturbance factor.

Ten species of small mammals were captured in this study. *Menetes berdmorei*, *Rattus rattus* and *Niviventer bukit* were the three most common species around Muang Pham village. *R. rattus* had high abundance in paddy fields, whereas *M. berdmorei* was captured often in corn fields. *N. bukit* was common in used forest area. However, in this study low numbers of captured animals were found, so estimates of their density are not conclusive. The greatest species diversity of small mammals was found in the communal forest, whereas the highest abundance of small mammals occurred in agricultural fields, but with low diversity. Most species that occurred in the agricultural area were pest species. *Maxomys surifer* had low density around the village but it was a delicious protein food for Karen villagers. Rat meat contributed about 7.2 kg / household and more than 300 kg of rat meat were consumed in Muang Pham village late in the trapping period. However, the consumption of this meat is tending to decrease in the new generation.

Disturbance from agriculture and timber and non-timber forest product harvesting around the village have caused a high abundance of pest species around this Karen village. Most species are tolerant of disturbed areas, whereas species that are sensitive to disturbance were rare near the village, including the food species of villagers such as *M. surifer*. The decrease in rat consumption in the new generation of villagers might cause the loss of a local skill inherited from their forefathers and might increase the cost of living of villagers.

KEY WORDS: HUMAN CONSUMPTION / SMALL MAMMALS / KAREN VILLAGE / DENSITY / MAE HONG SON

99 P. ISBN 974-04-6235-9